

Poesiintresserade unga i Sverige – en studie om poesiläsning på fritiden 2015–2016

Anna Sigvardsson

Poetry reading is since 2011 part of the core content in the subject of Swedish at both primary and secondary level. However, to date there is little research on poetry pedagogy that may provide guidance to teachers and poetry reading pedagogy for secondary students is an especially understudied area. Early research has developed knowledge on poetry reception in class but little is known about how secondary students read and use poetry in their spare time. Knowledge of the leisure uses of poetry could have implications for pedagogy. The aim of this study is to map and develop knowledge of how keen readers of poetry became interested in the genre and use poetry today in their spare time. The material consists of 21 semi-structured online interviews. The analysis shows that participants tend to come from families that read and value literature. The participants generally develop an interest in poetry during late adolescence. Reading is the most common leisure activity. There is little online activity with poetry in the group. Many read poetry to be inspired and integrate what they read in other texts, images and music. Participants tend to prefer lyric poetry and a male western canon is dominant in their examples of favourite poets.

Keywords: leisure reading, online interviews, poetry, young adults

Anna Sigvardsson, PhD student, Luleå University of Technology,
anna.sigvardsson@ltu.se

Inledning

Poesin som genre har fått en mer framträdande plats i de senaste kursplanerna i svenska från 2011. Att läsa poesi är numera obligatoriskt från grundskola till gymnasium då ”lyrik” och ”poetiska texter” är centralt innehåll i svenskämnet vilket inte var fallet i föregående kursplaner från 1994. Även om lyrikläsning är en av många delar av det centrala innehållet ökar ändå det

nya obligatoriet kraven på att poesin behandlas kontinuerligt i hela svenskämnet. I gymnasiet krävs dessutom numera en lyrikanalys av elever för ett godkänt betyg i kursen *Litteratur* (Skolverket, 2011).

Enligt Skollagen ska all utbildning vila på vetenskaplig grund (SFS, 2010:800) och Högskoleförordningen ålägger lärarutbildningarna ansvaret för att nytexaminerade svensklärare har utvecklat förmåga att arbeta med litteraturundervisning i de olika svenskkurserna utifrån relevant didaktisk forskning (SFS, 1993:100). Poesiundervisning är dock sedan länge ett underutforskat område inom svensk litteraturpedagogisk forskning (Hansson, 1959; Svensson, 1985). I den senare litteraturdidaktiska forskningen har poesin inte heller uppmärksamats tillräckligt (Andersson, 2014; Degerman, 2012; 2014) och om poesiundervisning för de äldre eleverna finns det särskilt få studier (Erixon, 2004; Sigvardsson, 2016; Wolf, 2003; 2004). Att undervisa i och om poesiläsning utifrån en solid vetenskaplig grund är därför inte helt lätt.

Den tidiga forskningen har huvudsakligen varit litteraturvetenskaplig och undersökt receptionen av poesi (Hansson, 1959; 1962; 1969; 1974; Ström, 1974; Svensson, 1985). Pionjären Gunnar Hansson visar i flera studier hur tolkningen av en och samma dikt varierar med läsarna och att flera rimliga tolkningar kan göras. Ström (1974) lyfter dock fram att diktens språkliga element har stor betydelse för receptionen då han finner att både lekmän och kritiker har överensstämmande tolkningar. Svensson (1985) studerar hur 11, 14 och 18-åringar tolkar poesi och visar att antalet tolkningar och antalet symboliska tolkningar ökar med ålder, förmåga till metaestetiskt resonerande och en kultiverad disposition.

Inom ramen för ett erfarenhetspedagogiskt projekt i en sjätteklass har tematisk diktläsning studerats av Malmgren, Nilsson och van de Ven (1992) samt Malmgren och Nilsson (1993). Resultaten visar att eleverna arbetar med stort engagemang när de arbetar individuellt. Däremot värjer de sig mot gemensamma samtal, särskilt om kärleksdikter. Eleverna har lättast att läsa jämnårigas dikter och lärartolkningen fungerar både som ett stöd för vissa elever i deras tolkningsarbete och som ett hinder för andra. Malmgren (1997) påtalar i en senare studie på samma empiri att mellanstadieeleverna generellt har svårt att tolka dikter men att narrativa dikter är något lättare.

Wolf (1995; 1998) har studerat hur elever i år tre, sex och nio värderar dikter. Wolf finner att värderingskriterierna är få och han ser inte heller någon tydlig progression i materialet. Han konkluderar som Hansson (1975)

och Svensson (1989) att skolundervisningen inte förmått utveckla elevernas värderingskriterier.

Molloy (2002) visar i sin avhandling hur ett arbete med diktläsning i en niondeklass försvåras av att eleverna saknar tydliga instruktioner och inte vet varför de ska läsa dikterna. Elevernas tolkningar hämmas också av en uppfattning om att det finns en rätt tolkning och av att läraren inte bidrar i elevernas tolkningsarbete.

På senare år har Andersson (2014) argumenterat för att formanalys och lärartolkning bör ta större plats i undervisningen. Degerman (2014) har också argumenterat för att form bör beaktas bättre och föreslagit en metod han kallar ”Att läsa närmare” för att stötta den estetiska upplevelsen.

Den tidigare forskningen har gett oss kunskaper om hur enskilda dikter läses och tolkas av barn och ungdomar i en institutionell skolkontext. Vad vi däremot inte vet någonting om är hur unga poesiintresserade ungdomar själva läser poesi på sin fritid. Att studera detta är intressant av flera skäl. Ett sådant skulle kunna sägas vara emancipatoriskt och pedagogiskt på samma gång. I våra skolor finns elever som är intresserade av poesi men detta intresse får inte mycket uppmärksamhet. När det gäller poesi är uppfattningen om ungdomars ointresse särskilt stark. Internationell forskning har diskuterat denna diskurs som problematisk i sig, samt visat att även elever med en mycket negativ inställning till poesi kan ändra uppfattning med god undervisning (Hanratty, 2011; Pike, 2000a). Att lärare bör synliggöra och ta utgångspunkt i sina elevers tidigare kunskaper och erfarenheter för att vidareutveckla lärandet därifrån är en central pedagogisk idé idag. Mot bakgrund av detta syns det rimligt att även poesiintresserade elevers kunskaper och erfarenheter blir synliggjorda för att deras och andra elevers lärande ska bli optimalt.

Ett annat vetenskapligt argument är att grundforskning genererar kunskapsunderlag som i sin tur ger uppslag till vidare forskning och möjliggör en reflektion och diskussion kring skillnader och likheter mellan fritidsbruk och skolbruk. Ett ytterligare didaktiskt argument är att en ökad kunskap om hur poesi läses och används på fritiden kan utgöra ett reflektionsunderlag för både lärarutbildare och svensklärare samt generera idéer till poesiundervisningen. I föreliggande studie undersöks, av ovan nämnda skäl, poesiintresserade ungas utsagor om sin fritidsläsning av poesi.

Syfte

Syftet för denna explorativa studie är att kartlägga och utveckla kunskap om poesiintresserade 16–19-åringars fritidsbruk av poesi med fokus på deras läsning. Studien har två studieobjekt. Dels undersöks de ungas utsagor om hur poesiintresset har utvecklats. Dels har de ungas beskrivningar av vad de gör med poesi på fritiden studerats med betoning på deras poesiläsning.

Metod

För att kartlägga fritidsbruket av poesi och utveckla kunskap om unga människors poesiläsning utan att styras av ett visst teoretiskt perspektiv användes strategier för empirigenerering och bearbetning från Grounded Theory (Charmaz, 2014; Corbin & Strauss, 2008; Glaser & Strauss, 1967). Ansatsen möjliggör explorativ teoriutveckling på induktiv väg vilket föreföll lämpligt eftersom tidigare studier om ungas fritidsbruk av poesi saknas. I Grounded Theory-studier arbetar man utan på förhand uppsatta definitioner av de fenomen eller processer man studerar. Istället försöker man utifrån en initialt induktiv analys utveckla begrepp som fördjupar kunskapen om fenomen och deras betydelse för människor (Charmaz, 2014). I föreliggande studie definieras därför vid materialinsamling poesi som det som deltagarna själva anser vara poesi. Begreppen lyrik, poesi och dikt används synonymt. Även poesiintresset har definierats av deltagarna själva men för att löst ringa in målgruppen har jag uppgett att jag sökt deltagare som uppskattar och läser poesi på fritiden. Urvalet kan således beskrivas som strategiskt målinriktat (Bryman, 2011) då en speciell grupp fokuseras. Urvalet är även influerat av idén om ett teoretiskt urval och teoretisk mättnad från Grounded Theory (Charmaz, 2014) där man söker ett brett urval för att underbygga resultaten och fortsätter analysen tills dess att man inte finner nya intressanta mönster i empirin. I föreliggande studie har jag således en spridning i urvalet med avseende på deltagarnas bostadsort, kön, ålder samt flerspråkighet.

Genomförande och material

Då jag eftersträvade en spridning av deltagares erfarenheter gav videobaserade synkrona nätintervjuer en möjlighet att nå personer från hela landet.

Denna intervjuform gav förutsättningar för en snabb kontakt med deltagare och en flexibilitet när det gällde att finna en lämplig tidpunkt för intervjuerna. Nätintervjuer är lämpliga när man vill nå personer från en grupp som är svår att etablera kontakt med exempelvis på grund av ett geografiskt avstånd (Salmons, 2015). De fungerar dessutom väl för samtal om personliga ämnen då deltagare kan ha lättare att prata om dessa via nätet (Kvale & Brinkmann, 2014) vilket ställer ytterligare krav på forskarens etik. Distansen som tekniken ger tycks dock minska risken för att intervjun tangerar det som är privat (Sveningsson Elm, Lövheim, & Bergquist, 2003). Nätintervjuer kan även ge deltagare en ökad känsla av trygghet då de kan intervjuas i en för dem välkänd miljö (Salmons, 2015).

Nätintervjuerna genomfördes med gratisprogrammet Skype¹. I några fall då tekniska problem uppstod eller om användare efterfrågade FaceTime² användes detta program istället. De flesta deltagare hade Skype och var vana vid programmet. Ett par stycken installerade och prövade dock programmet för första gången. Två av deltagarna valde att genomföra intervjuerna utan att deras video var påkopplad vilket innebar att de kunde se mig men att jag inte kunde se dem³. Nätintervjuerna skedde från september 2015 till februari 2016⁴ under dagtid då deltagarna hade lov, ledig tid i schemat eller slutade tidigt. Ett par intervjuer genomfördes efter skoltid, strax före eller strax efter, middagstid. Intervjuerna var cirka en timme långa och ljud spelades in via datorn i Audacity⁵. En säkerhetskopia spelades även in via mobiltelefon. Det totala materialet består av:

- 21 intervjuinspelningar (varav en fysisk intervju och en chattintervju)
- 1 kompletterande mejl
- 22 efteranteckningar⁶

¹ Skype ägs av Microsoft. Enligt företagets "Privacy statement" sparas ingen information om innehåll i Skypesamtal. <https://privacy.microsoft.com/en-us/privacystatement>, hämtad 2016-04-19.

² FaceTime är ett Apple-program som finns i Iphone, Ipad och i Apple-datorer. Enligt Apples "Privacy policy" är FaceTime-samtal krypterade. Innehållet i samtalen sparas inte. <http://www.apple.com/privacy/approach-to-privacy/#safe-device>, hämtad 2016-04-19.

³ Deras svar var jämförbara med övriga intervjuer.

⁴ Två intervjuer från en pilotstudie våren 2015 inkluderas också i detta material. En genomfördes på ett café och en via Skypes chattfunktion. Chatten går under samma "Privacy policy" som videosamtalen.

⁵ Audacity är ett gratisprogram under GNU General Public License för ljudinspelning och ljudredigering.

⁶ Jag förlorade en intervju då mobilinspelningen bröts efter 8 minuter. Inte heller datainspelningen sparades då programmet låste sig. Intervjun fick jag möjlighet att göra om en dryg månad senare. Därav 22 efteranteckningar.

Kontakt med deltagare och beskrivning av gruppen

För att finna deltagare tog jag kontakt med verksamma svensklärare och annonserade via Svenskläraryrkesförbundet Facebook-sida. Jag kontaktade även koordinatörer för *Forum för Poesi och Prosa* i regi av Författarcentrum Väst, redaktörer för litteraturtidskriften *ponton* för unga mellan 14 och 21 och redaktörer för nättidskriften *fikssion* för oetablerade poeter. Rekryteringen skedde framförallt via yrkesverksamma lärare och redaktörer som gav mig mejladresser till potentiella deltagare varpå jag kontaktade dem. Några deltagare kontaktade mig direkt efter att ha läst en annons eller fått information om studien via redaktörer. Parallellt med intervjuerna gjordes en löpande bedömning av vilka deltagare som behövdes för att få ett brett urval.

Det totala antalet deltagare i studien är 21. Av dessa är tio bosatta i norra Sverige, fem deltagare bor i mellersta Sverige och sex deltagare bor i södra delen av landet. Spridningen i gruppen är jämn mellan deltagare från större och mindre städer. Av de 21 deltagarna är tolv kvinnor och nio män. Deltagarna var mellan 16 och 19 år vid tillfället för intervjun och de flesta befann sig någonstans i mitten av sina gymnasiestudier. De studerade eller hade studerat på högskoleförberedande gymnasieprogram och de vanligaste utbildningarna var i fallande ordning det samhällsvetenskapliga programmet, det estetiska programmet och naturvetenskapsprogrammet. Tre personer hade påbörjat studier vid universitet eller folkhögskola under hösten 2015. En tredjedel är flerspråkiga och använder förutom svenska minst ett språk till i hemmet: danska, finska, arabiska, tjeckiska eller engelska.

Deltagarnas intresse tar sig olika uttryck ut vid tillfället för intervjun. Några har ambitionen att etablera sig som professionella poeter andra skriver för eget bruk. Ett par av deltagarna går på skrivarutbildningar och har en del erfarenhet av att ha läst upp egna dikter på olika kulturella tillställningar. Någon har upptäckt poesi relativt nyligen och inte hunnit utveckla sitt intresse så långt. En person är framförallt intresserad av skräckdikter. En annan läser en speciell diktsamling från pärm till pärm och diskuterar de olika texterna med sina nära vänner. En håller framförallt på med spoken word.

Generellt kan man dock se att deltagarna är läsande och skrivande personer som läser romaner, ungdomsromaner, klassiker, fantasy, skräck, kriminalromaner samt kortprosa. Det är också vanligt att man läser sakprosa i form av biografier, konstböcker, historieböcker samt nyhetsartiklar och debattartiklar om olika samhällsfrågor. Många, men inte alla, har också ett

musikintresse och genrer som uppskattas är exempelvis klassisk musik, jazz, pop och rap.

Analysförfarande

Analysen syftade till att identifiera teman och utveckla kategorier. I Grounded Theory-studier försöker man vanligtvis enbart utveckla kategorier som beskriver komplexa mänskliga fenomen och belyser varför dessa är väsentliga för vissa människor i ett visst sammanhang. I denna studie har jag även intresserat mig för teman eftersom denna typ av resultat är viktiga för kartläggningen av fritidsbruket av poesi och dessutom kan teman utgöra underlag för vidare studier på området. Teman betecknar då ytmönster eller tendenser i materialet och belyser inte på samma ingående sätt ett fenomen eller en process. I denna artikel presenteras enbart resultat bestående av teman. I en kommande artikel presenteras de kategorier som utvecklats under analysen och belyser varför dessa unga läser poesi (Sigvardsson, in press).

Analysen guidades av strategier från Grounded Theory såsom parallell materialinsamling och analys, konstant jämförande analys, kodning och memoskrivande (Charmaz, 2014; Corbin & Strauss, 2008; Glaser & Strauss, 1967). Transkribering och analysarbete påbörjades direkt efter den första intervjun och fortlöpte även efter att intervjuerna avslutats. Intervjuerna transkriberades i sin helhet ordagrant med tvekljud och längre pauser vilket närmast motsvarar transkriptionsnivå II (Linell, 1994). Upprepningar av information samt partier där samtalet avvek från ämnet som exempelvis då en deltagare behövde hämta en laddare till datorn utlämnades dock. Vid återgivning av citat har jag adderat interpunktion och strukit bort små ord som ”eh” och ”liksom”.

I anslutning till intervjuerna skrevs anteckningar på cirka en sida om intervjusituationen och idéer som uppkommit under intervjun. Initialt har öppen kodning (Charmaz, 2014; Guvå & Hylander, 2003) använts för att bearbeta transkriptionerna. Efteranteckningarna har inte kodats utan fungerat som ett sätt att bekanta sig med materialet och således utgjort del av det initiala analysarbetet. Ofta användes deltagarnas egna ord, så kallad in-vivo kod (Charmaz, 2014), för att hålla analysen nära empirin. Kodlistor jämfördes för att finna frekventa och intressanta koder vilka bildade underlag för preliminära resultat. Efter de tio första intervjuerna adderades ytterligare intervjufrågor om de preliminära resultat som den öppna kodningen genererat. Dessa frågor ställdes till deltagarna efter att de ordinarie frågorna ställts. De efterföljande elva transkriptionerna analyserades därefter med fokuserad

kodning kring preliminära teman (Charmaz, 2014; Guvå & Hylander, 2003). Intervjuerna avslutades då jag bedömde att temana kunde beskrivas tillräckligt väl utifrån materialet och svaren tenderade att återupprepas. I ett sista analyssteg relaterades resultaten till tidigare forskning.

Etiska överväganden

Ett samtyckesdokument som kortfattat beskrev studiens syfte, genomförande samt hur intervjuvaren skulle användas mejlades ut till alla potentiella deltagare före en intervju. I dokumentet beskrevs även att deltagande är helt frivilligt, att man närsomhelst kan avbryta samt att intervjuvar är konfidentiella i enlighet med forskningsetiska principer för samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning (Vetenskapsrådet, 2011). Vid intervjustart förhörde jag mig om att deltagarna läst samtyckesdokumentet och återupprepade lite av informationen och att medverkan var frivillig samt att de kunde avbryta sitt deltagande närsomhelst. De som deltog i pilotstudien tillfrågades även om deras svar kunde användas i den efterföljande studien. För att säkra deltagarnas konfidentialitet spelades inga namn in på ljudfilerna.

Under intervjuerna funderade jag vid något enstaka tillfälle på om ett svar egentligen var privat. Då påminde jag deltagaren om att detta svar inte behövde vara med och återupprepade att de hade tid att tänka på saken. I samtyckesdokumentet hade det funnits information om att deltagare hade möjlighet att dra tillbaka svar från studien. I så fall skulle de kontakta mig inom tre veckor. Ingen av deltagarna gjorde detta.

Resultat och diskussion

I nedanstående avsnitt presenteras och diskuteras de olika teman som analysen gav. Först presenteras de teman som belyser utvecklingen av poesiintresset: *litteraturläsning högt värderat i familjerna, intresset tar fart under sena tonåren, att skriva sig in i poesin* samt *att ompröva sin föreställning om poesi*. Därefter följer ett avsnitt om fritidsbruk av poesi samt ett avsnitt kring vad för slags poesi deltagarna läser.

Utveckling av poesiintresset

Litteraturläsning högt värderat i familjerna

Det starkaste mönstret som analysen gav av hur poesiintresset har utvecklats, visar att litteraturläsning generellt är en värderad aktivitet i deltagarnas familjer. De unga kvinnorna och männen kommer nästan uteslutande från hem där man läser litteratur och ofta specifikt poesi. Flera har poesiintresserade föräldrar och/eller äldre släktingar som skriver poesi professionellt eller för privat bruk. På frågan om hur intresset för poesi uppstod berättar exempelvis en deltagare hur pappan introducerade poesin:

Det var min pappa som började läsa upp poesin. Både sådan han hade skrivit och så även vissa som han hade citerat och ritat bilder till. Så det var nog där det började. Vad är det man säger, frön, fröet blev sått.
(Int. N)

Familjemedlemmar har ofta på olika sätt, direkt eller indirekt, uppmuntrat de ungas intresse för poesi och inspirerat dem till att läsa och skriva poesi själva: ”Min mamma har gett ut inte mindre än fem diktsamlingar faktiskt, så jag kanske kollade i någon av dessa någon gång och tänkte att: åhå poesi.” (Int. D) Av de 21 unga är det bara en som uppger att litteraturläsning inte är värderat hemma och elva uppger att de har föräldrar som läser poesi. Sambandet mellan familjekultur och deltagares poesiintresse är tydligt i detta material. När jag frågar om hur intresset har uppstått beskriver deltagarna generellt först hur litteraturläsning och poesiläsning är något som är vanligt i deras familjer. Man skulle kunna beskriva denna tendens med hjälp av ett begrepp från Bourdieu nämligen att de flesta deltagarna tycks beskriva det Bourdieu kallar ett kulturellt habitus (Bourdieu, 1993). Habitus resulterar enligt Bourdieus teori i stadigvarande sätt att tänka och handla, dispositioner för litteraturläsning exempelvis. I och med ett kulturellt habitus besitter man ett visst kulturellt kapital (Bourdieu & Passeron, 2008) bestående av kunskaper om och erfarenheter av olika typer av respekterad kultur i ett samhälle. Deltagarna är medlemmar i familjer som har kunskaper och erfarenheter av skönlitteratur och ofta specifikt poesi och deltagarnas poesiintresse kan utifrån habitusbegreppet delvis förstås som en form av social reproduktion, när de unga anammar och införlivar äldre familjemedlemmars intressen och värderingar. Sammanfaller dessa sedan med svensklärarnas undervisning blir rimligen poesiintresset stärkt men det är inte säkert att elevens habitus och undervisningen matchar. Flera av deltagarna uppger att de är mycket

nöjda med den undervisning de har fått kring poesi men några önskar dock ännu mer av fördjupning och påtalar att undervisningen borde varit mer omfattande. Ibland uppges hemmets kulturella kapital (Bourdieu & Passeron, 2008) vara större än skolans och de unga har då inte fått utrymme att utveckla sitt kunnande vidare inom ramen för svenskundervisningen.

Intresset tar fart under sena tonåren

Även om många av deltagarna kommit i kontakt med poesi tidigt under barndomen uppges de flesta dock att intresset tar fart på riktigt under de sena tonåren. Det är under högstadietiden och gymnasietiden som intresset väcks mer ordentligt. I materialet finns exempel på olika ingångar till poesin. För somliga är det genom skolans undervisning som de får upp ögonen för poesi:

I åttan när vi själva skulle börja skriva poesi, efter det blev jag lite intresserad av poesi. . . . Det var att jag tyckte att det var så pass roligt. Jag tyckte om skriftformen. Och jag tyckte att det var ett roligt sätt att förmedla känslor. Sen tyckte jag att det var roligt att läsa för att man läste även sina kamraters dikter och det kändes intressant. (Int. S)

Ett par berättar att det var via TV-serier eller filmer som de mött en dikt som fångat deras intresse. Några av deltagarna har kommit i kontakt med poesi via vänner och kompisgrupper där man skriver och läser poesi. De har då visat alster för varandra och gett lite feedback. En deltagare berättar att övergången till gymnasieskolan medförde nya vänner för vilka poesi var värderat och att detta kompisbyte blev avgörande för det egna intressets utveckling:

När jag var femton hade jag ett kompisgäng som är väldigt annorlunda från nu. Vi var, man kan säga att vi var ”stekare” och jag passade inte in, och tyckte att det var jobbigt. Så slutade jag vara med dem och började hänga med ett annat gäng i gymnasiet och sen började jag, jag läste ingen poesi men jag började skriva först, ganska mycket bara för att skriva av mig, och sen gjorde vi, jag och mina kompisar, en kulturfest . . . och då läste jag mina dikter och så tyckte alla att det var fett att jag gjorde det. (Int. F)

Tendensen att deltagarnas poesiintresse tar fart i de över tonåren är i linje med svensk och internationell forskning om hur tolkningar av poesi utvecklas i en undervisningskontext vilket pekar mot ett generellt mönster. Före tonåren är det ovanligt att elever har någon tydlig uppfattning om poesi som

genre och hur man kan läsa den. Elever som befinner sig i slutet av sina gymnasiestudier kan dock ha förvärvat en utvecklad kunskap (Peskin, 2010; Svensson, 1985). Det tycks som att poesin blir mer intressant och begriplig för de unga läsarna någonstans under tonårsperioden och rimligen spelar både psykologiska och sociala faktorer samt undervisning roll i denna utveckling (jfr. Svensson, 1985). I takt med vuxenblivandet ökar intresset och uppskattningen för poesins existentiella innehåll. Men att den sociala och kulturella kontexten tillhandahåller poesi så att ett intresse för och ett utbyte av poesi kan uppstå hos unga är avgörande.

Att skriva sig in i poesin

I citaten ovan tangeras ett ur en litteraturdidaktisk synvinkel intressant tema där deltagare ger exempel på hur de skriver sig in i poesin och att skrivandet fungerar som ingång till intresset. Flera deltagare berättar att det först var när de själva började skriva poesi som de också började intressera sig för hur andra hade skrivit poesi, och successivt kom att läsa mer dikter. Flera har fått positiv respons på sina skrivna alster av lärare och kamrater vilket i sin tur uppmuntrat dem att fortsätta skriva. Ett par stycken av deltagarna har vunnit skrivartävlingar, ofta organiserade inom skolans ram, och på så vis fått en bekräftelse på att andra finner ett värde i deras texter:

Jag började skriva poesi när jag var åtta, nio kanske. Sen tog det fart när jag vann en poetry slam i min skola när jag gick i sjuan. Då började jag sätta igång på riktigt och sedan dess har jag hållit på. . . . Det var då jag insåg att jag kunde skriva poesi och att jag också kunde läsa poesi. . . . Jag hade skrivit hela lågstadiet och mellanstadiet. Jag hade säkert skrivit dikter då också men det var då jag insåg att andra tyckte att det var bra och att jag kunde hålla på med det. Och att jag också verkligen kände att jag kunde uttrycka mig på ett sätt som jag inte kunde uttrycka mig på i så många andra sammanhang. (Int. M)

Skrivandets betydelse för utvecklingen av ett poesiintresse är intressant ur en litteraturdidaktisk synvinkel. Från litteraturvetenskaplig forskning vet vi att intresset för att skriva poesi är relativt stort i befolkningen (Pennlert, 2012; Warnqvist, 2007). Idag är dock endast lyrikläsning obligatoriskt i svenskämnet kursplaner men föreliggande resultat indikerar att lyrik skrivande kan ha en avgörande betydelse för att en elev ska utveckla ett intresse och börja läsa poesi. Svensklärare torde därför med fördel integrera poesiläsning med poesiskrivande för att ge alla elever goda möjligheter att utveckla sin förståelse

för genren och få en rikare erfarenhet av vad poesin kan erbjuda. Betydelsen av respons bör också beaktas; att någon värdesätter diktformen är avgörande och det förefaller viktigt att skrivuppgifter och respons planeras på ett sådant sätt att elever får uppleva att de får till formuleringar som andra uppskattar.

Att ompröva sin föreställning om poesi

Det finns en uppfattning hos flertalet av deltagarna om att många ungdomar och vuxna har en stereotyp föreställning om poesi som något gammalt och tråkigt vilket hindrar dem från att närma sig genren. Att olika föreställningar om vad poesi är står i vägen för poesiläsning och diktskrivande påtalas i intervjuerna. Några av deltagarna beskriver också att de själva tidigare har haft en för snäv bild av genren och att det varit avgörande att man fått ny kunskap som gjort att man insett att den egna föreställningen varit för begränsad. En deltagare beskriver hur upptäckten av en annan typ av poesi gjorde att genren plötsligt blev mer intressant och relevant:

Mest av påverkan runt omkring mig har jag alltid tyckt att det har varit klyschigt ”rosor är röda, violer är blå”-poesi, att det har varit det som är normen, alltså lyricism. . . . När jag blev introducerad till den här poesin fattade jag någonting annat. (Int. F)

En fördjupad kunskap om olika typer av poesi är också viktig för den som redan har ett intresse. En deltagare som studerar på en skivlinje beskriver hur utbildningen där medstudenterna skriver olika typer poesi bidragit till att den egna föreställningen utvecklats så att poesi som hen tidigare uppfattat som alltför ”abstrakt” nu blivit mer tillgänglig:

Jag tror att jag har blivit lite mer öppen för olika sorters poesi. . . . Och det har också att göra med att jag kom hit. Jag har klasskompisar som skriver otroligt abstrakt och jag har haft svårt för sådant som jag tycker är för abstrakt för att jag har svårt att känna något. Och det är fortfarande så ibland att jag har svårt att känna någonting inför det, men jag tror att jag har släppt ganska mycket på mina försvar, och att jag nu inte tycker att det är bara en massa ord, utan att jag verkligen försöker ta det för vad det är. (Int. X)

I citatet påtalar deltagaren en ökad acceptans för olika former av poesi som en konsekvens av folkhögskolans skivutbildning men denna omprövning hade lika gärna kunna vara ett resultat av gymnasiets poesiundervisning. Att

begränsade föreställningar om vad poesi är utvecklas och nyanseras är rimligen en utgångspunkt för alla som undervisar i poesi. För att ett lärande om poesi och om hur poesin kan läsas överhuvudtaget ska komma till stånd, krävs att elevens föreställningar, erfarenheter och kunskaper utvecklas och fördjupas genom undervisning. När det gäller poesigenren kan dock elevers motstånd vara stort (Molloy, 2002) och lärare behöver arbeta runt elevers föreställningar om genren som är genuspräglade (Molloy, 2002). Internationell forskning har dock påtalat att en god undervisning kan förändra även de mest negativt inställda elevernas attityder (Hanratty, 2011; Pike, 2000a).

Internationell forskning har även påtalat att teori om vad poesi är har betydelse för att utveckla elevers poesiläsning och att teori bör beredas mer utrymme i undervisningen (Pike, 2000b). Kanske bör den ontologiska frågan – hur poesin har teoretiserats genom tiderna i olika discipliner och hur man därmed föreställt sig att poesi ska tolkas – beredas ett större utrymme för att göra genren mer tillgänglig och att undervisningen ska kunna motverka föreställningar om att poesi är eller har varit på *ett* visst sätt.

Fritidsbruk av poesi

Nedan presenteras en översiktlig lista av vad deltagarna uppger att de gör med poesi på fritiden. Därefter presenteras de teman som analysen gav gällande fritidsbruk och poesiläsning på fritiden: *enskild läsning hemma, låg aktivitet kring poesi på nätet, poesiläsning som inspiration, centrallyriken dominerar* samt *en västerländsk manlig kanon*.

När jag frågar deltagarna vad de gör med poesi på fritiden ges exempel på ett antal olika aktiviteter. De olika typer av bruk som deltagare uppgett listas nedan. Eftersom alla läser poesi är denna aktivitet inte listad. Det antal deltagare som uppgett ett visst bruk anges inom parentes.

- Skriva poesi (18)
- Samtala med nära vänner och familjemedlemmar (17)
- Anteckna eller fotografera favoritdikter (13)
- Sampla/inspireras till annat skapande: musik, bild och prosa (12)
- Dela dikter på sociala medier (11)
- Integrera poesi i skolarbeten (5)
- Framföra dikter på ”open mikes”, spoken word eller uppläsningar (4)

- Sätta upp dikter på väggar, dörrar etc. i sitt rum (3)
- Ge/få dikter som en gåva (3)
- Tävla i poesiskrivande/framförande (2)

Punktlistan visar hur många deltagare som uppgett de olika aktiviteterna dock inte frekvens, det vill säga hur ofta man utför en viss aktivitet.

Enskild läsning hemma

Analysen av intervjumaterialet visar att läsning av poesin är den vanligaste aktiviteten i gruppen generellt. De flesta uppger att de läser poesi en eller ett par gånger i månaden. En del läser varje vecka och sex deltagare säger att de läser poesi dagligen, främst via olika sociala medier. Majoriteten av deltagarna uppger att de läser mycket mer än de skriver. Fem uppger dock att de skriver mer poesi än vad de läser.

På frågan om var de befinner sig när de läser poesi svarar de flesta att de oftast är hemma i sitt rum. Poesiläsningen sker mestadels på kvällstid. En del läser också poesi i skolan under rasterna och på skolans bibliotek. Några läser på bussen, tunnelbanan eller på café.

Det är tydligt att Internet har inneburit stora möjligheter att komma i kontakt med poesi. Eftersom Internet alltid har öppet är det ett välbesökt bibliotek. Av de 21 unga kvinnorna och männen uppger tolv att de läser mest poesi på nätet. Sex deltagare uppger att de läser lika mycket digitalt som i bokform. Resterande tre läser mestadels eller enbart i bokform. Poesin når deltagarna via olika sociala medier som Tumblr-bloggar, Instagram, Facebook, Twitter, YouTube, BookTube och Goodreads. I och med de sociala medierna ges också möjligheter att få dikter skickade till sig dagligdags via stående prenumerationer på poesisidor och litteraturbloggar vilket möjliggör en konsumtion av poesi från hela världen på ett sätt som inte tidigare var möjligt. Flera av deltagarna följer olika litteraturbloggar, Twitterkonton och Instagramkonton där dikter publiceras frekvent. Poesi dyker också upp i deltagarnas Facebookflöden. På Google bilder finns mängder av dikter, fotade eller avskrivna. Det är också vanligt att man googlar på särskilda poeter eller vissa teman.

Att poesiläsning uppges vara den vanligaste aktiviteten beror troligen på urvalet. En annan grupp hade kunnat ge en annan fördelning mellan skrivande, läsande och framförande av poesi. Intressant med denna grupp är dock just detta att så många säger att de framförallt läser poesi och skriver

relativt lite i jämförelse. Man skulle kunna tro att unga framförallt skriver givet den stora aktiviteten på nätets skrivarsidor (Pennlert, 2012), men detta resultat visar att en grupp av poesiintresserade unga läser mycket mer än de skriver. Eftersom de inte heller exponerar sitt skrivande så märks inte nödvändigtvis deras intresse för andra än de allra närmaste och/eller lärare. Detta indikerar i sin tur att intresset för poesi är större än vad man finner då man undersöker antal aktiva skribenter på poesisidor (jfr. Pennlert, 2012) eller insända manus till förlag och statistik av lyrikutgivningen över tid (jfr. Warnqvist, 2007).

Låg aktivitet kring poesi på nätet

Idag finns det flera skivrarforum där man kan publicera egna dikter som exempelvis skrivarsidan.nu, sockerdricka.nu och poeter.se och få respons av läsare. Bland deltagarna är det dock endast ett fåtal som har publicerat poesi på nätet. Under lågstadiet och/eller mellanstadiet skrev ett par deltagare på sidor som dikta.se, barnens polarbibliotek och en person la upp dikter på sin personliga sida på KP-webben. Två av deltagarna har publicerat egna dikter på poeter.se under de senaste åren men är inte längre aktiva där. Vid tillfället för intervjun är det ingen av deltagarna som säger att de publicerar sig på skrivarsidor på nätet. De flesta av deltagarna publicerar inte sina egna dikter på webben över huvud taget. De egna dikterna är framförallt för eget bruk och flera påtalar att de inte heller skulle vilja dela sina texter med andra.

När jag frågar om de diskuterar poesi någonstans på webben visar det sig att man inte heller använder nätet för detta. Ingen av deltagarna säger sig delta på några forum för att prata om poesi i allmänhet eller om särskilda poeter. En deltagare följer diskussioner på utländska forum men deltar inte själv i dem. För de 21 deltagarna är poesi således inget man diskuterar på nätet ännu i alla fall. De sociala medierna används för att dela och kort kommentera dikter med nära vänner som också är poesiintresserade.

När man jämför bruket av poesi offline och online blir det tydligt att deltagarna inte är så aktiva kring poesi på nätet utan att det framförallt används som ett slags bibliotek. Deltagarnas bruk av poesi tycks ännu inte vara särskilt förändrat av det digitala medielandskapet 2015–2016. De underliggande processerna tycks vara desamma: man läser, skriver, samtalar och antecknar. Möjligen är det så att det man gör med poesi offline successivt flyttar ut på nätet. När det gäller ungas relationer har forskning sett detta mönster (Baym, 2010; Sivenbring, 2016). Eftersom ungdomars kulturella intressen är sammanvävda med deras relationsskapande är kanhända detta mönster även

giltigt när det gäller nätbruk kring poesi. En annan tänkbar delförklaring till den låga aktiviteten på webben är att fritidsbruket delvis är privat och att man inte vill diskutera eller publicera poesi för en anonym nätpublik. Flera av deltagarnas svar pekar i den riktningen.

Poesiläsning som inspiration

Tolv deltagare berättar att ett av skälen till att man läser poesi är för att ”inspireras” inför författandet av egna dikter, noveller, kortprosa eller för annat konstnärligt skapande av bild eller musik. Ett par av deltagarna skriver enbart prosa men läser poesi för att generera idéer och väcka känslor. Ofta läser man en speciell poets dikter. Men man kan också studera vad flera olika poeter har skrivit om ett visst ämne. En deltagare tematiserar favoritdikter i mappar och anteckningsböcker för att kunna använda dem i pågående och kommande skrivprojekt. En annan, som enbart skriver sakprosa om historiska händelser och personer, använder poesi för att förstå dessa:

När man läste Osip Mandelstam och hans fru, deras dikter som sedermera förbjöds under Stalins regim, om Stalin och hur de upplevde honom, på något sorts poetiskt sätt, då blev det viktigt för mig. Den sista dikten Mandelstam skrev innan han blev gripen 38. Den handlar just om Stalin. . . . Då blev den viktig för en fortsatt tolkning av Stalin.
(Int. T)

På fritiden låter man poesin inspirera till musik, låttexter, bild, kortprosa och sakprosa. Fritidsbruket av poesi kännetecknas ofta av en typ av korsbefruktnings mellan poesi och andra konstnärliga genrer. Detta kan vara något för lärare att beakta i undervisningen genom att låta poesiläsning syfta till annat skapande utöver diktskrivande.

Centrallyriken dominerar

Analysen av vad deltagarna läser för slags poesi visar att centrallyriken dominerar. Den typ av dikt som deltagarna framförallt uppskattar är sådan som utgår från ett diktjag och uppfattas som uttryck för en personlig erfarenhet: ”Det är för mig hela poängen med poesi att man ska kunna relatera till andra människors upplevelser.” (Int. U) De unga läser dikter och låttexter som gestaltar känslor, stämningar och existentiella teman.

Ingen av deltagarna beskriver något större intresse för dikt som undersöker filosofiska, konceptuella eller (språk)teoretiska frågor. Ingen uppger

heller ett intresse för dikt som experimenterar med olika former av medier eller teknologi, t.ex. multimodal digital poesi som nyttjar bild, ljud, färg samt olika medieformat och program för att gestalta och undersöka olika ämnen. Även om man läser dikter på Twitter så är det inte primärt formen/formatet i sig som man uppskattar utan det är det känslomässiga innehållet man vill åt. Hos några deltagare finns också ett intresse för politisk dikt och poesi som politisk aktivitet.

En sammanställning av deltagarnas favoritpoeter – enligt deras egen definition av vem som är poet⁷ – syns i tabellen nedan. Här listas både sådana som de läst mycket tidigare och de som de läser just nu.

Tabell 1.

Poet	Antal deltagare
Edgar Allan Poe	6
Tomas Tranströmer	4
Karin Boye	2
Bruno K. Öjjer	2
Robert Frost	2

Poeter som nämns av en deltagare

Erik Johan Stagnelius	E. E. Cummings
Esaias Tegnér	William Shakespeare
August Strindberg	William Blake
Viktor Rydberg	John Milton
Nils Ferlin	T.S. Eliot
Hjalmar Gullberg	Sarah Williams
Gustaf Fröding	Olivia Bergdahl
Werner Aspenström	Mimi Mäarak
Sonja Åkesson	Revolution Poetry
Eeva Kilpi	Oskar Hanska
Kjell Espmark	Mattias Alkberg

⁷ Några av de musikartister som nämns skulle exempelvis inte anses som poeter av Författarförbundet.

Kristina Lugn	Anna Axfors*
Bodil Malmsten	Elis Burrau*
Lars Norén	Tao Lin*
Yahya Hassan	Mira Gonzalez*
Patti Smith	Megan Boyle*
Oiva Paloheimo	Steve Roggenbuck*
Osip Mandelstam	Lorde**
Michaela Forni	David Bowie**
Stevie Knicks	Håkan Hellström**
Haruki Murakami	Veronica Maggio**
Tim Burton	Markus Krunegård**

De flesta poeter nämns bara av en person. Som synes är det en stor spridning av exempel och man kan inte dra några generella slutsatser om vilka poeter gruppen gillar. Värt att notera är också att två personer sticker ut. En deltagare gör ingen skillnad mellan låttexter och poesi och ger enbart exempel på musiker (märkt ** i listan). En annan har god kännedom om unga samtidspoeter (*). Det är alltså inte vanligt att man likställer musikartister och poeter fullt ut eller att man känner till unga publicerade samtidspoeter.

I tabellen syns också att influensen från engelskspråkiga poeter är påtaglig. Två av deltagarna läser enbart poesi på engelska och säger sig inte gilla svensk poesi. Förutom de ovan nämnda poeterna läser man också kompisars dikter, anonyma bloggare som skriver poesi, samt citat eller ”quotes”, ofta anonyma, som cirkulerar i olika sociala medier. Tre deltagare lyssnar/tittar mycket på spoken word.

En västerländsk manlig kanon

Manliga poeter är i majoritet i de exempel som ges. Tolv av deltagarna, varav fem kvinnliga, nämner enbart manliga poeter. Även om tabellen bara ger en grov uppskattning av poesiläsningen så kan man se en tendens att en äldre manlig kanon präglar exemplen. Vad detta kan bero på kan man bara spekulera om utifrån denna typ av resultat. Tendensen kan delvis tänkas vara en konsekvens av det utbud av poesi som elever möter i läromedel. Forskning har sedan länge påtalat att kvinnliga författare getts mindre utrymme i

läromedel (Brink, 1992; Dahl, 2015; Graeske, 2013; Lilja Waltå, 2016; Thavenius, 1999). Genusperspektivet saknas fortfarande i nyare läromedel då kvinnliga författare alljämt är underrepresenterade (Graeske, 2013; 2016; Lilja Waltå, 2016). Tendensen kan också indikera att undervisningen inte uppmärksammat kvinnliga poeter i samma utsträckning. En ytterligare del-förklaring skulle kunna vara att kanon verkar och återskapas inom kulturen och samhället i stort och påverkar de unga även på fritiden. Även familjernas läsvanor och favoritpoeter spelar rimligen en roll för vad de unga läser. Det är också tänkbart att exemplen i någon mån påverkas av deltagarnas föreställningar om vad jag som intervjuare kan tänkas uppskatta men de detaljrika beskrivningarna av hur favoritpoesin används motsäger detta.

Den yngre förlagspublicerade samtidspoesin är också underrepresenterad i materialet. Det är bara fyra av 21 av deltagare som ger exempel på relativt nydebuterade svenska eller utländska poeter. När jag frågar deltagarna om de läser dagens unga poeter visar det sig att de flesta inte på rak arm kan komma på några. I samband med detta för flera fram önskemål om att poesiundervisningen ska behandla den unga (och äldre) samtidspoesin.

Att den senaste litteraturen sällan behandlas i litteraturundervisningen vet vi av tidigare forskning (Thavenius, 1999) så tendensen är inte förvånande ur den aspekten. Vad det kan finnas för andra orsaker till att så många av de unga inte heller kommit i kontakt med den unga samtidspoesin på annat vis återstår att undersöka men tydligt är att undervisningen har en roll att fylla här.

Slutreflektion

Föreliggande studie hade som syfte att utvinna kunskap om hur unga människor blivit intresserade av poesi samt kartlägga och utveckla kunskap om deras användning av poesi på fritiden, utifrån ett fokus på poesiläsning. Studien visar att de flesta deltagarna kommer från hem där litteratur och ofta specifikt poesi är högt värderat. Intresset tar generellt fart under sena tonåren och i intervjuerna påtalas att ny kunskap om genren samt att erfarenhet av poesiskrivande bidrar till utvecklingen av intresset.

Studien av fritidsbruket visar att enskild läsning är vanligast i denna grupp. Man läser mycket poesi på nätet men publicerar eller diskuterar inte poesi där. Poesiläsningen är vidare en inspirationskälla för deltagares eget poesiskrivande och/eller annat konstnärligt skapande. Analysen av vad man läser visar att de unga huvudsakligen läser centrallyrik. En äldre manlig kanon är påtaglig i exemplen av favoritpoeter och den unga samtidspoesin är sällan nämnd i intervjuerna.

Resultaten erbjuder en första översiktsskild och behöver således kompletteras med vidare forskning om ungas fritidsbruk av poesi. Resultaten härrör från intervjuutsagor och återspeglar därför i strikt bemärkelse inte reellt bruk. Det finns dock både praktiska och etiska svårigheter med att observera fritidsbruk av poesi eftersom detta delvis är privat. Det skulle därför vara värdefullt med studier utifrån ett annat urval exempelvis en grupp som mestadels skriver poesi eller en grupp som studerar på skivlinjer för att kunna jämföra hur resultaten påverkas av urval och kontext. Det vore även intressant med studier av en grupp unga som framförallt utövar poetry slam/spoken word. Att beakta klass, genus och etnicitetsaspekter i relation till fritidsbruket i olika grupper är också relevant.

För att kunna jämföra fritidsbruk med skolbruk behövs nya studier av poesiundervisning för äldre elever. Idag vet man mycket lite om hur poesiundervisning bedrivs i den svenska skolan så observationsstudier vore värdefullt.

Svenskämnets kursplaner betonar läsning och lyrikanalys men fritidsbruket av poesi är rikare än så. På fritiden läser man exempelvis för att inspireras till att författa annan text, bild eller musik och integrerar poesin i övrigt lärande. Man pratar om det man läser med nära vänner och man skriver poesi själv. Även om det inte finns något givet samband mellan fritidsbruk och skolbruk på så sätt att det elever gör på sin fritid skulle ha en given plats i

ämnesundervisning, kan vissa resultat bidra med impulser till undervisningen. Utifrån att flera deltagare påtalar att de just genom poesiskrivandet kommit att intressera sig för att läsa mer syns det vara av värde att lärare integrerar poesiläsning med poesiskrivande. Vidare är poesi en genre som omges av stereotypa föreställningar och kan väcka motstånd hos vissa elever. Det är därför viktigt att lärare arbetar strategiskt medvetet med att utmana och nyansera elevers föreställningar om genren och att undervisningen ser till att bredda och fördjupa elevers poesibegrepp; en fördjupning av ämneskunskapen således. En del i detta arbete innebär att eleverna behöver få arbeta med ett rikt urval av dikter författade av såväl män som kvinnor från olika tider och platser, vilket är helt i linje med gällande styrdokument. Eftersom flera av deltagarna påtalar bristen på samtidspoesi i svenskundervisningen ligger här också en tänkbar utvecklingspotential. Unga människor är nyfikna på vad andra unga människor tänker och känner inför sin tillvaro. Att använda sig av nydebuterades alster, så att eleverna får möjligheter att se hur dagens unga poeter arbetar med språk och form och tolkar sitt liv i samtiden, torde vara av intresse för många elever.

Referenser

- Andersson, P. (2014). Världen är alltid större än tankar - diktläsning, litterär förståelse och känslomässig inlevelse utifrån ett skolperspektiv. I P. Andersson, P. Holmberg, A. Lyngfeldt, A. Nordenstam & O. Widhe (red.), *Mångfaldens möjligheter - litteratur- och språkdidaktik i Norden* (ss. 215-238).
- Baym, N. K. (2010). *Personal connections in the digital age*. Cambridge: Polity.
- Bourdieu, P. (1993). I Broady D., Palme M. (Red.), *Kultursociologiska texter* (4 uppl.). Stockholm ; Stehag: B. Östlings bokförl. Symposion.
- Bourdieu, P., & Passeron, J. (2008). *Reproduktionen: Bidrag till en teori om utbildningssystemet [La reproduction.]*. Lund: Arkiv.
- Brink, L. (1992). *Gymnasiets litterära kanon: Urval och värderingar i läromedel 1910-1945*. Uppsala: Avd. för litteratursociologi vid Litteraturvetenskapliga institutionen.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder [Social research methods.]* (2, [rev] uppl ed.). Malmö: Liber.
- Charmaz, K. (2014). *Constructing grounded theory*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

- Corbin, J. M., & Strauss, A. L. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (3rd ed.). Thousand Oaks: Sage.
- Dahl, C. (2015). *Litteraturstudiets legitimeringar: Analys av skrift och bild i fem läromedel i svenska för gymnasieskola* (Disputationsuppl. ed.). Göteborg: Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion, Göteborgs universitet.
- Degerman, P. (2012). *"Litteraturen, det är vad man undervisar om": Det svenska litteraturdidaktiska fältet i förvandling*. Åbo: Åbo Akademis förlag.
- Degerman, P. (2014). Läsa närmare - det poetiska språkets motstånd i den pedagogiska situationen. I P. Andersson, P. Holmberg, A. Lyngfeldt, A. Nordenstam & O. Widhe (Red.), *Mångfaldens möjligheter - litteratur- och språkdidaktik i nord* (ss. 193-214)
- Erixon, P. (2004). *Drömmen om den rena kommunikationen: Diktskrivning som pedagogiskt arbete i gymnasieskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. New York: Aldine de Gruyter.
- Graeske, C. (2013). Intryck, omtryck, avtryck - forskning och förändring?: Om genus och värdegrund i läromedel i svenska. I Heggstad, E., Williams, A. & Öhrberg, A. (Red.). *Fält i förvandling: genusvetenskaplig litteraturforskning*. Möklinta: Gidlund.
- Graeske, C. (2016). Expanding knowledge gaps: The function of fictions in teaching materials after the 2011 Swedish high school reform. *International Education Studies*, 9(4), 225-235.
- Guvå, G., & Hylander, I. (2003). *Grundad teori: Ett teorigenererande forskningsperspektiv* (1 uppl.). Stockholm: Liber.
- Hanratty, B. (2011). Poetry and gender: A comparative evaluation of boys' and girls' responses to poetry at key stage 4 in Northern Ireland. *Research Papers in Education*, 26(4), 413-426.
DOI:10.1080/02671522.2010.483525
- Hansson, G. (1959). *Dikten och läsaren: Studier över diktupplevelsen*. Stockholm: Bonniers.
- Hansson, G. (1962). Om en "riktig" dikttolkning. *Modersmålslärares Förening Årsskrift*.
- Hansson, G. (1969). *Författaren, dikten, läsaren*. Stockholm: Läromedelsförlaget Svenska bokförl.

- Hansson, G. (1974). *Litteraturläsning i gymnasiet*. SÖ-rapport. Stockholm: Utbildningsförlaget.
- Hansson, G. (1975). *Litteraturen och mottagarna*. Lund: Liber Läromedel/Gleerup.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (3 [rev] uppl ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Lilja Waltå, K. (2016). *"Äger du en skruvmejsel?": Litteraturstudiets roll i läromedel för gymnasiets yrkesinriktade program under lpf 94 och gy 2011*. Göteborg: Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion, Göteborgs universitet.
- Linell, P. (1994). *Transkription av tal och samtal: Teori och praktik*. Linköping: Univ., Tema kommunikation.
- Malmgren, L. (1997). *Åtta läsare på mellanstadiet: Litteraturläsning i ett utvecklingsperspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Malmgren, L., & Nilsson, J. (1993). *Litteraturläsning som lek och allvar: Om tematisk litteraturundervisning på mellanstadiet*. Lund: Studentlitteratur.
- Malmgren, L., Ven, P. H. v. d., & Nilsson, J. (1992). *Miljö och kärlek: Två teman i åk 6 projekt: Litteraturläsning på mellanstadiet. rapport 4*. Lund: Lunds universitet.
- Molloy, G. (2002). *Läraren, litteraturen, eleven: En studie om läsning av skönlitteratur på högstadiet*. Stockholm: Lärarhögskolan i Stockholm.
- Pennlert, J. (2012). In C. Lenemark (Red.), *Litteraturens nätverk: Berättande på internet* (1 uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Peskin, J. (2010). The development of poetic literacy during the school years. *Discourse Processes*, 47(2), 77-103.
DOI:10.1080/01638530902959653
- Pike, M. (2000a). Boys, poetry and the individual talent. *English in Education*, 34(3), 41-55. DOI:10.1111/j.1754-8845.2000.tb00583.x
- Pike, M. (2000b). Pupils' poetics. *Changing English*, 7(1), 45-54.
DOI:10.1080/135868400109735
- Salmons, J. (2015). *Qualitative online interviews: Strategies, design, and skills* (Seco ed.). Los Angeles: Sage.
- Sigvardsson, A. (2016). Teaching poetry reading in secondary education - findings from a systematic literature review. *Scandinavian Journal of Educational Research, epub ahead of print 7 jun. 2016*
DOI:http://dx.doi.org/10.1080/00313831.2016.1172503
- Sigvardsson, A. (in press). Att läsa fram sig själv - unga om centrallyrikens betydelse. *Edda: Nordisk Tidsskrift för Litteraturforskning*,

- Sivenbring, J. (2016). Man vill skrika ut det över världen, jag kan lika gärna skriva det på facebook - ungdomar och vänskap on-line. *Educare, 1*, 42-63.
- Ström, A. (1974). *Diktstruktur och diktupplevelse*. Diss. Stockholm: Stockholms Universitet.
- Sveningsson Elm, M., Lövheim, M., & Bergquist, M. (2003). *Att fånga nätet: Kvalitativa metoder för internetforskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Svensk författningssamling: SFS. Högskoleförordningen 1993:100. http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskoleforordning-1993100_sfs-1993-100. Hämtad 2017-07-07.
- Svensson, C. (1985). *The construction of poetic meaning: A cultural-developmental study of symbolic and non-symbolic strategies in the interpretation of contemporary poetry* (1 uppl.). Malmö: LiberFörlag.
- Svensson, C. (1989). *Barns och ungdomars läsning: Problemöversikt och förslag till forskning*. Linköping: Tema, Univ.
- Sverige. Skollagen (2010:800), https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800. Hämtad: 2017-07-07.
- Sverige. Skolverket. (2011). Kursplan *Litteratur 100 p.* <https://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/gymnasieutbildning/gymnasieskola/sok-amnen-kurser-och-program/subject.htm?tos=gy&subjectCode=sve#anchor4> Hämtad: 2017-07-07.
- Thavenius, J. (1999). *Svenskämnets historia*. Lund: Studentlitteratur.
- Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Warnqvist, Å. (2007). *Poesifloden: Utgivningen av diktsamlingar i Sverige 1976-1995*. Lund: Ellerström.
- Wolf, L. (1995). *Som barn är man alltid diktare: om lyrik i skolan*. Härnösand: Inst. för kultur och humaniora.
- Wolf, L. (1998). "Ikaros" på högstadiet: en aspekt på begreppet litterär medvetenhet. I Bäckman, S. (Red.) *Litteraturdidaktik: texter om litterär kompetens och lyrik i skolan*. Härnösand: Rapport Institutionen för kultur och humaniora, Härnösand, Mithögskolan.
- Wolf, L. (2003). *-Och en fräck förgätmigej: mer om att läsa och skriva poesi i skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Wolf, L. (2004). *Till dig en blå tussilago: att läsa och skriva lyrik i skolan* (2, [utök] uppl ed.). Lund: Studentlitteratur.